

УДК 342.9

ТИПОЛОГІЧНІ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИДІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ГІРНИЧО-ПРАВОВІЙ ГАЛУЗІ

Надія МАКСІМЕНЦЕВА,

кандидат юридичних наук, докторант

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

SUMMARY

The article is devoted to the classification of types of public administration in the sphere of subsoil use. For a more in-depth study of government suggests approaches for its species division according to various criteria.

Key words: governance, types of governance, classification of governance.

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено класифікації видів державного управління у гірничій сфері. Для більш глибокого вивчення державного управління запропоновано підходи щодо його видового розподілу за різноманітними критеріями.

Ключові слова: державне управління, види державного управління, класифікація управління.

Постановка проблеми. Завданням будь-якої наукової класифікації є розбивання явища на видові класи за певним критерієм для подальшого дослідження й аналізу. Не виключенням у такому розумінні є і класифікація видів державного управління у галузі використання, відтворення й охорони надр. Класифікація таких видів дозволяє визначити структуру і зміст державного управління, окреслити коло суб'єктів управлінських правовідносин у кожному з видів, чітко визначити мету державного управління за кожним із видів, що, зрештою, має вирішальне значення під час підготовки відповідних нормативно-правових актів, спрямованих на врегулювання правовідносин у галузі використання, відтворення й охорони надр.

Актуальність теми. Питання класифікації управління, зокрема державного управління, є предметом дослідження багатьох учених-адміністративістів. Проте більшу увагу приділено класифікаціям окремих елементів державного управління: правовідносин, суб'єктів, об'єктів, прав та обов'язків тощо, а не безпосередньо таксономічному поділу державного управління як окремого явища правової дійсності.

Так, увагу цим питанням було присвячено в роботах С.Г. Стеценка, В.Я. Малиновського, Г.В. Атаманчука, Е.В. Охотського, В.Б. Авер'янова тощо.

І хоча загальна частина адміністративного права містить численні підходи до класифікації видів державного управління, питання класифікації його видів саме у гірничій сфері залишається малодослідженим і таким, що потребує додаткового аналізу.

Метою статті є визначення релевантних критеріїв видової класифікації, проведення кореляції та ранжування державного управління у галузі використання, відтворення й охорони надр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з найбільш релевантних класифікацій видів державного управління у галузі використання, відтворення й охорони надр видається класифікація за видами діяльності суб'єктів управління щодо об'єкта правовідносин. За цим критерієм державне управління у зазначеній галузі може бути класифіковане таким чином:

- державне управління у сфері використання надр;
- державне управління у сфері відтворення надр;
- державне управління у сфері охорони надр.

Кожну з наведених категорій державного управління можливо класифікувати за більш вузьким критерієм, ви-

значивши підвиди державного управління окремо в межах видів останнього.

Під використанням надр розуміємо отримання певної користі (економічного, соціального, екологічного чи будь-якого іншого характеру) від залучення надр (їх складників) до діяльності суб'єктів.

Тобто головним критерієм поділу державного управління в галузі використання надр є види їх використання, види діяльності суб'єктів, до якої залучаються надра.

До видів державного управління використанням надр за Кодексом України про надра належать такі:

- державне управління, що здійснюється під час видобування корисних копалин;
- державне управління, що здійснюється під час будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, зокрема споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів;
- державне управління, що здійснюється під час захоплення шкідливих речовин і відходів виробництва;
- державне управління, що здійснюється під час скидання стічних вод;
- державне управління, що здійснюється під час створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади та ін.);
- державне управління, що здійснюється під час виконання робіт (здійснення діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції;
- державне управління, що здійснюється під час використання надр для задоволення інших потреб;
- державне управління, що здійснюється під час формування Державного фонду надр (у свою чергу поділяється на формування власне Державного фонду надр, Державного фонду родовищ корисних копалин, резерву Державного фонду родовищ корисних копалин).

Державне управління у галузі відтворення надр є нині найбільш нормативно не врегульованим та теоретично не дослідженим питанням.

У ст. 1 Кодексу України про надра зазначено, що надра – це частина земної кори, розташована під поверхнею суші та дном водоймищ і простягається до глибин, доступних для геологічного вивчення та освоєння [3].

Проте в контексті нашого дослідження державне управління здійснюється не тільки стосовно надр як ча-

стини земної кори, де наявні мінеральні ресурси, корисні копалини тощо, а й щодо безпосередньо наявних у надрах природних ресурсів, використання надр для будівництва підземних сховищ, інших споруд, місць для скидання стічних вод, захоронення відходів тощо.

Видається влучним вислів із цього приводу В.В. Петрова, який зазначив, що надра як простір, що знаходиться під поверхнею землі, є природним сховищем, у якому наявні різноманітні мінеральні та природні ресурси, життєво необхідні для економічного життя суспільства [10, с. 36].

Отже, надра мають багатоаспектну природу: це «сховище», «комора» природних ресурсів; це природні ресурси (мінеральні ресурси, корисні копалини тощо); це просторовий базис для розміщення споруд, скидання, захоронення відходів тощо. Що ж розуміється під відтворенням надр, виходячи з їх природи?

Так, мінеральні ресурси, корисні копалини традиційно відносять до невідтворюваних природних ресурсів. До таких належать природні ресурси, які не відновлюються або відновлюються в сотні тисяч разів повільніше, ніж проходить їх використання. До перших належить кам'яне вугілля, нафта і більшість інших корисних копалин, до других відносять торф'яники, осадові породи. Використання цих ресурсів неминуче веде до їх виснаження [8, с. 10].

Більшість корисних копалин утворилася в минулі геологічні епохи, тому нині вони не відтворюються. Певну здатність до відтворення мають торф, відкладення солей в озерах і морських затоках, сучасні донні відкладення річкового піску та гравію. З них торф відтворюється за рахунок фотосинтезу і мінеральних речовин води, а деякі донні відкладення – за рахунок груп рослинних і тваринних організмів. Інші корисні копалини відновлюються за рахунок руйнування гірських порід та перевідкладення утвореного матеріалу [7, с. 136].

Слушною є думка Л.П. Курганевич, яка, говорячи про мінеральні ресурси, корисні копалини, використовує поняття «мінерально-сировинна база», під котрою розуміє потенційні ресурси мінеральної сировини, а також діяльність із їх підготовки до видобування, власне видобування і збагачення корисних копалин із подальшим переробленням і наданням вигляду підготовленої до використання мінеральної сировини та знову ж визначає їх найголовнішою особливістю те, що мінеральні ресурси не поповнюються природою [5, с. 15].

З огляду на зазначене, варто погодитись із думкою Л.П. Курганевич стосовно того, що відтворення мінерально-сировинної бази може відбуватися тільки шляхом виявлення та промислового освоєння нових родовищ корисних копалин [5, с. 16].

Так само відтворення мінерально-сировинної бази було визначено у проекті Кодексу України про надра від 31 січня 2006 р. № 9013, внесеному народним депутатом України Г.Б. Руденком, у якому дано таке визначення: «Відтворення мінерально-сировинної бази – комплекс геологорозвідувальних робіт, які забезпечують виявлення нових родовищ і (або) нових запасів (приріст запасів) для компенсації їх зменшення за рахунок видобутку або інших факторів» [11].

Тобто державне управління в галузі відтворення надр у розумінні їх як мінеральних ресурсів, корисних копалин полягає в управлінні, що здійснюється під час геологічного вивчення, зокрема дослідно-промислового розроблення родовищ корисних копалин загальнодержавного значення.

Також цікавим аспектом є відтворення надр у розумінні їх не як мінерально-сировинної бази, а як просторового об'єкта, який використовується для цілей, не пов'язаних із видобутком корисних копалин, і в тих випадках, коли цей об'єкт зазнав негативного впливу внаслідок їх видобутку.

Вважаємо, що в такому разі під відтворенням надр необхідно розуміти відновлення або покращення їх стану, що

зазнав негативного впливу внаслідок природних факторів або антропогенної діяльності.

Наприклад, проведення процедур очищення надр у результаті витоку небезпечних речовин, їх нейтралізація; консервація, ліквідація гірничих підприємств із проведенням комплексу технічних заходів щодо недопущення шкідливих наслідків їхньої діяльності (заповнення пустот, що виникли під час виробітку, тощо).

Саме тому державне управління в галузі відтворення надр має надзвичайно велике значення та не може бути проігнорованим під час здійснення таксономічного поділу.

Отже, державне управління в галузі відтворення надр можна поділити на:

- державне управління в галузі відтворення надр у розумінні мінерально-сировинної бази;
- державне управління галузі відтворення надр у розумінні просторової бази розміщення споруд;
- державне управління галузі відтворення надр у розумінні просторової бази для скидання стічних вод, захоронення відходів;
- державне управління галузі відтворення надр, що використовуються в інших цілях.

Говорячи про охорону надр, зазначають, що вона становить собою комплекс заходів (засобів), які закріплюються в нормах права і спрямовані на запобігання негативному впливу природних факторів та антропогенної діяльності на стан надр як елемента навколишнього природного середовища, зберігання та підтримання екологічного стану надр [6, с. 43].

У Методиці визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами, міститься таке нормативне визначення поняття «охорона надр»: «Охорона надр – це сукупність заходів, які забезпечують найповніше комплексне вилучення корисних копалин, збереження або припустимі зміни геоморфологічних структур, властивостей та екологічного стану верхнього шару літосфери» [13, с. 160].

Відтак у державному управлінні під час здійснення охорони надр, з огляду на основні вимоги в галузі охорони надр (ст. 56 Кодексу України про надра), можна виділити такі його види:

- державне управління, що здійснюється під час забезпечення повного і комплексного геологічного вивчення надр;
- державне управління, що здійснюється під час надання надр у користування і недопущення самовільного користування надрами;
- державне управління, що здійснюється під час вилучення і використання запасів корисних копалин і наявних у них компонентів;
- державне управління, що здійснюється під час недопущення шкідливого впливу робіт, пов'язаних із користуванням надрами, на збереження запасів корисних копалин, гірничих виробок і свердловин, що експлуатуються чи законсервовані, а також підземних споруд;
- державне управління, що здійснюється під час охорони родовищ корисних копалин від затоплення, обводнення, пожеж та інших факторів, що впливають на якість корисних копалин і промислову цінність родовищ або ускладнюють їх розроблення;
- державне управління, що здійснюється під час запобігання необґрунтованій та самовільній забудові площ залягання корисних копалин і додержання встановленого законодавством порядку використання цих площ для інших цілей;
- державне управління, що здійснюється під час запобігання забрудненню надр у разі підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення

шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод;

– державне управління, що здійснюється під час додержання інших вимог, передбачених законодавством про охорону навколишнього природного середовища.

Окремо, вважаємо, потрібно зупинитись на державному управлінні щодо здійснення контролю та нагляду за використанням, відтворенням і охороною надр.

Відповідно до ст. 60 Кодексу України про надра державний контроль і нагляд за веденням робіт із геологічного вивчення надр, їх використання та охороною спрямовані на забезпечення додержання всіма державними органами, підприємствами, установами, організаціями та громадянами встановленого порядку користування надрами, виконання інших обов'язків щодо охорони надр, встановлених законодавством України [3]. Тобто Кодекс України про надра містить положення, які дозволяють нам виділити окремий аспект державного управління в галузі використання, відтворення та охорони надр – державне управління під час здійснення контролю та нагляду.

Контроль у сфері державного управління – важлива функція державної влади та управління, яка дає змогу не тільки виявляти, а й запобігати помилкам і недолікам у діях суб'єктів державного управління, шукати нові резерви та можливості. Контроль передбачає всебічне і постійне відстеження й коригування різних заходів державного управління, зокрема розроблення і здійснення державної політики, виконання державних цільових програм, реалізацію нормативно-правових актів [2, с. 339].

На думку Д.М. Бахраха, у системах соціального управління контроль – важливий вид зворотного зв'язку, по каналах якого суб'єкти влади отримують інформацію про фактичний стан справ, про виконані рішення. Він використовується для підвищення виконавчої дисципліни, оцінки роботи, запобігання небажаним наслідкам, оперативного регулювання процесу [1, с. 454].

Залежно від обсягу контролю розрізняють власне контроль, у процесі якого перевіряється законність і доцільність діяльності, і нагляд, який обмежується тільки перевіркою законності. Тобто нагляд є звуженим контролем [1, с. 455].

Під законністю розуміють складне соціальне явище, залежне від цілеспрямованої діяльності держави, інститутів громадянського суспільства, від укоріненої у свідомості громадян звички до законслухняної поведінки [4, с. 78].

Тобто контроль, з одного боку, може розглядатись як функція державної влади, а з іншого боку, він є видом діяльності певного державного органу, а отже, може розумітись з позиції державного управління під час здійснення контролю.

Таким чином, державне управління, що здійснюється під час контролю в галузі використання, відтворення та охорони надр, можна поділити на такі види за критерієм сфери відносин, де здійснюється контроль:

- державне управління, що здійснюється під час контролю за геологічним вивченням надр;
- державне управління, що здійснюється під час контролю за використанням надр;
- державне управління, що здійснюється під час контролю за охороною надр;
- державне управління, що здійснюється під час контролю за утворенням техногенних родовищ;
- державне управління, що здійснюється під час контролю за використанням техногенних родовищ;
- державне управління, що здійснюється під час контролю за переробленням мінеральної сировини.

Залежно від видів корисних копалин, які задіяні у правовідносинах щодо використання, відтворення та охорони надр, державне управління можна поділити за критерієм значення корисних копалин на:

- корисні копалини загальнодержавного значення;
- корисні копалини місцевого значення.

Залежно від виду корисних копалин управління діяльністю в галузі їх використання, відтворення та охорони може відноситись до компетенції різних суб'єктів державного управління.

Так, надання надр у користування для розроблення родовищ корисних копалин місцевого значення відноситься до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських рад (ст. 9-1 Кодексу про надра). Тобто зазначені органи мають повноваження розпоряджатись надрами в цій частині. Водночас щодо корисних копалин загальнодержавного значення вказані органи управління мають лише повноваження погодження надання надр у користування, наприклад, для геологічного вивчення і розроблення родовищ корисних копалин (ст. 9-1 Кодексу про надра), а повноваження надання гірничого відводу для розроблення родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, будівництва й експлуатації підземних споруд та інших цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин, тобто повноваження розпорядження, здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці (ст. 17 Кодексу про надра).

Кілька таксономічних поділів державного управління в галузі використання, відтворення та охорони надр можна провести, виходячи з особливостей уповноважених суб'єктів управління (державні органи, органи місцевого самоврядування).

Державне управління в галузі використання, відтворення й охорони надр може відрізнитись за критерієм віднесення уповноваженого суб'єкта управління до відповідної гілки влади:

- управління, що здійснюється органами законодавчої влади;
- управління, що здійснюється органами виконавчої влади (органами місцевого самоврядування за виконання делегованих повноважень).

За рівнем державного органу, що здійснює управління у галузі використання, відтворення та охорони надр:

1) загальнодержавне, тобто таке, що поширюється на всю територію держави та здійснюється:

– Верховною Радою України (наприклад, законодавче регулювання гірничих відносин; визначення основних напрямів державної політики у галузі геологічного вивчення, використання й охорони надр);

– Кабінетом Міністрів України (наприклад, реалізація державної політики у сфері регулювання гірничих відносин; здійснення державного контролю за геологічним вивченням, використанням та охороною надр, а також за утворенням та використанням техногенних родовищ і переробленням мінеральної сировини; визначення порядку діяльності органів виконавчої влади в галузі використання й охорони надр, координація їхньої діяльності; визначення порядку використання надр та їх охорони, розроблення і затвердження відповідних стандартів, норм і правил);

– Міністерством екології та природних ресурсів;

– міністром екології та природних ресурсів (через якого здійснюється управління та координація діяльності більш спеціалізованих органів державного управління);

– Державною екологічною інспекцією України;

– Державним агентством водних ресурсів України;

– Державним агентством України з управління зоною відчуження;

– Державною службою геології та надр України (Держгеонадра);

2) місцеве (регіональне), тобто те, яке поширюється на територію певної адміністративної одиниці та здійснюється:

– Верховною Радою Автономної Республіки Крим (наприклад, розроблення, затвердження та виконання місцевих програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання та охорони надр);

– обласними, Київською, Севастопольською, міськими радами (наприклад, надання надр у користування для розроблення родовищ корисних копалин місцевого значення);

– Радою міністрів Автономної Республіки Крим (наприклад, надання надр у користування для розроблення родовищ корисних копалин місцевого значення; погодження надання надр у користування, для геологічного вивчення, розроблення родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, а також для цілей, не пов'язаних із видобуванням корисних копалин);

– сільськими, селищними, міськими і районними радами (наприклад, погодження надання надр у користування, для геологічного вивчення, розроблення родовищ корисних копалин місцевого значення; реалізація місцевих програм розвитку мінерально-сировинної бази, раціонального використання та охорони надр).

Державне управління в галузі використання, відтворення й охорони надр *за компетенцією органу управління* можна поділити на таке, що здійснюється:

– органами загального державного управління (Верховна Рада України; Кабінет Міністрів України; Верховна Рада Автономної Республіки Крим; обласні, Київська та Севастопольська міські ради; Рада міністрів Автономної Республіки Крим; сільські, селищні, міські і районні ради.);

– органами спеціального державного управління (Міністерство екології та природних ресурсів; Державна екологічна інспекція України (Держекоінспекція України); Державне агентство водних ресурсів України; Державне агентство України з управління зоною відчуження; Державна служба геології та надр України).

За галузевою належністю органу державного управління в галузі використання, відтворення й охорони надр можна виділити:

– міжгалузеві (Міністерство екології та природних ресурсів; Державна екологічна інспекція України (Держекоінспекція України); Державне агентство водних ресурсів України; Державне агентство України з управління зоною відчуження);

– галузеві (Державна служба геології та надр України).

У галузі використання, відтворення й охорони надр *за ознакою належності власних повноважень органу управління* можна виділити державне управління, що здійснюється:

– органом управління під час реалізації власних повноважень. Наприклад, надання Держгеонадрами спеціальних дозволів на користування надрами, організація Держгеонадрами проведення аукціонів із продажу спеціальних дозволів тощо;

– органом управління під час реалізації делегованих повноважень. Наприклад, здійснення управління в галузі використання, відтворення та охорони надр органами місцевого самоврядування під час виконання делегованих повноважень у цій галузі.

Державне управління в галузі використання, відтворення й охорони надр *за станом взаємної підпорядкованості суб'єктів*, що беруть участь у правовідносинах, можна поділити на:

– державне управління у відносинах між підпорядкованими суб'єктами, тобто вищими і нижчими органами виконавчої влади. Наприклад, відносини управління, що складаються між міністром екології та природних ресурсів і Державною службою геології та надр України. Так, відповідно до п. 1 Положення про Державну службу геології та надр України [12] Державна служба геології та надр України (Держгеонадра) є центральним органом виконавчої влади,

діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через міністра екології та природних ресурсів і який реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр;

– державне управління у відносинах між органами виконавчої влади й підприємствами, організаціями, які належать до сфери управління органу виконавчої влади. Наприклад, між Державною службою геології та надр України та Державним геофізичним підприємством «Укргеофізика», Українським державним геологорозвідувальним інститутом, Казенним підприємством «Кіровогеологія», Державним підприємством «Бурштин України» тощо [9];

– державне управління у відносинах між непідпорядкованими суб'єктами одного ієрархічного рівня. Наприклад, управління в галузі під час співпраці та взаємодії між собою Державної екологічної інспекції України, Державного агентства водних ресурсів України, Державного агентства України з управління зоною відчуження, Державної служби геології та надр України, взаємодія на рівні районних державних адміністрацій тощо.

Відповідно до пп. 1 п. 6 Положення про Державну службу геології та надр України [12]: «Держгеонадра для виконання покладених на Службу завдань має право залучати в установленому порядку до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань вчених і фахівців, працівників центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їхніми керівниками)».

Відповідно до п. 8 Положення про Державну екологічну інспекцію України [15]: «Держекоінспекція України у процесі виконання покладених на неї завдань взаємодіє в установленому порядку з іншими органами виконавчої влади, допоміжними органами і службами, утвореними Президентом України, з органами місцевого самоврядування, відповідними органами іноземних держав і міжнародних організацій, профспілками та організаціями роботодавців, а також підприємствами, установами, організаціями».

Відповідно до ч. 7 ст. 5 Кодексу про надра Державний фонд надр формується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері геологічного вивчення та раціонального використання надр, разом із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці;

– державне управління у відносинах між непідпорядкованими суб'єктами різних ієрархічних рівнів. Наприклад, державне управління в галузі використання, відтворення та охорони надр під час взаємодії Державної служби геології та надр України з Державною екологічною інспекцією у Вінницькій області або іншим територіальним органом Держекоінспекції України [14];

– державне управління у відносинах між органами виконавчої влади й організаціями, які їм організаційно не підпорядковані. Наприклад, державне управління в галузі використання, відтворення та охорони надр під час здійснення державного геологічного контролю. Відповідно до пп. 12 п. 4 Положення про Державну службу геології та надр України [12] Держгеонадра відповідно до покладених на неї завдань здійснює державний контроль за геологічним вивченням надр (державний геологічний контроль) та раціональним і ефективним їх використанням, зокрема за дотриманням нормативів, стандартів та інших вимог щодо геологічного вивчення і використання надр, умов спеціальних дозволів на користування надрами (зокрема, на користування нафтогазоносними надрами) та угод про умови користування надрами (зокрема, угод про умови користування нафтогазоносними надрами).

Висновки. Необхідно зазначити, що таксономічний поділ державного управління в галузі використання, відтво-

рення та охорони надр є досить умовним, оскільки, проводячи таке розмежування за одним критерієм, прослідковується нерозривний зв'язок видів цього явища з іншими. Тобто мається на увазі те, що, розмежуючи державне управління, наприклад, за критерієм видів діяльності щодо об'єкта правовідносин (використання, відтворення, охорона), види державного управління у галузі все одно можуть бути пов'язані між собою одним суб'єктним складом учасників правовідносин.

Автором запропоновано такий таксономічний поділ державного управління в галузі використання, відтворення й охорони надр за критерієм *види діяльності щодо об'єкта правовідносин*: державне управління у сфері *використання надр*; державне управління у сфері *відтворення надр*; державне управління у сфері *охорони надр*.

Вважаємо, що використання наведеного критерію для класифікації дозволяє:

- повніше розкрити зміст та особливості явища державного управління в галузі використання, відтворення й охорони надр;

- розкрити особливості державного управління у досліджуваній галузі з огляду на специфіку об'єкта правовідносин;

- дослідити правовідносини державного управління в динаміці їх виникнення, розвитку та припинення;

- повніше розкрити зв'язки між суб'єктами правовідносин цього виду державного управління; дослідити зворотній зв'язок, що виникає між суб'єктами такого державного управління за їх взаємодії, адже у державному управлінні в галузі використання, відтворення та охорони надр беруть/можуть брати участь різні органи управління, які не обов'язково керуються єдиним центром (галузеві, міжгалузеві; одного чи різних рівнів тощо).

Практичне значення цієї класифікації, на наш погляд, полягає в тому, що з її допомогою можливо виробити рекомендації щодо державного управління в галузі, наприклад, шляхом визначення точок дотику різних органів державного управління у правовідносинах управління в галузі, що, зокрема, дозволить чітко розмежувати їх компетенцію, уникнути дублювання повноважень суб'єктів управлінської діяльності, а отже, усунути можливу конкуренцію між органами управління та зменшити наявні й потенційні корупційні ризики за їх реалізації.

Список використаної літератури:

1. Бахрах Д.Н. Административное право России : [учебник для вузов] / Д.Н. Бахрах. – М., НОРМА, 2002. – 816 с.
2. Енциклопедичний словник із державного управління / уклад. : [Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та

ін.] ; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинського, Ю.П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 819 с.

3. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 36. – Ст. 340

4. Козьяков І.М. Забезпечення прокурором законності надрокористування (теорія та практика прокурорського нагляду) : [навчальний посібник] / [І.М. Козьяков, Т.В. Корнякова, Г.П. Серета] ; за ред. Т.В. Корнякової. – К. ; Х. : Вид-во «Харків юридичний», 2006. – 424 с.

5. Курганевич Л.П. Водний кадастр : [навчальний посібник] / Л.П. Курганевич. – Л. : ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2007. – 116 с.

6. Олійник О.М. Правове регулювання охорони надр за законодавством України (окремі аспекти) : [монографія] / О.М. Олійник. – Хмельницький : Поліграфіст, 2011. – 139 с.

7. Основи екології : [підручник] / Я.Б. Олійник, П.Г. Шищенко, О.П. Гавриленко. – К., 2012. – 202 с.

8. Охрана природы : [учеб. для студентов биол. спец. пед. ин-тов] / А.В. Михеев, В.М. Галушин, Н.А. Гладков и др. – 3-е изд. перераб. – М. : Просвещение, 1987. – 256 с.

9. Перелік державних підприємств та організацій, що належать до сфери управління Державної служби геології та надр України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.geo.gov.ua/storinka/derzhavni-geologichni-pidpruyemstva>.

10. Правовая охрана природы / под. ред. В.В. Петрова. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1980. – 152 с.

11. Проект Кодексу України про надра від 31 січня 2006 р. № 9013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=26766&pf35401=84963>.

12. Про Державну службу геології та надр України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1174 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1174-2015-%D0%BF>.

13. Про затвердження Методики визначення розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок самовільного користування надрами : Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 29 серпня 2011 р. № 303 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 73. – Ст. 2766.

14. Територіальні органи Держекоінспекції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dei.gov.ua/2012-01-22-11-16-00/struktura/punkt-2.html>.

15. Про Положення про Державну екологічну інспекцію України : Указ Президента від 13 квітня 2011 р. № 454/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/454/2011>.